

E K Ō

回

向

September 1996

Nr 70

Centrum voor Shin-Boeddhisme v.z.w.

Pretoriastraat 68
B-2600 Antwerpen-Berchem

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT
ISSN : 1370-0243

Afgiftekantoor : Antwerpen X-drive-in

I n h o u d

Editoriaal : Communicatie	1
Shinran Shonin : Jodo-Wasan 25 - 32	3
Sh. Shokai : Leven met Amida (1)	9
K. Haemers : Het Vimalakirti-nirdesa Sutra (2)	12
Rev. Yuho B. Van Parijs : Kom gewoon zoals je bent	18
Praktijk ? : L. Van Schoors	23
Sh. A. Peel : Fundamentalisten enz.	28
Jikoji-Nieuws	33

Redactie : Jikoji-collectief
Opmaak : De Simpele Weg

Noch de redactie noch het Centrum voor Shin-Boeddhisme zijn gebonden door de bijdragen van derden, die overigens niet noodzakelijk de zienswijze van de redactie weergeven. Iedere auteur is verantwoordelijk voor zijn bijdrage.

Het Centrum voor Shin-Boeddhisme v.z.w. en de Shin-Tempel JIKOJI erkennen de spirituele en morele autoriteit van de Jôdo-Shinshû Hongwanji-ha (Kyoto) in de personen van Hoofdabt Go-Monshu Koshin Ohtani en van Ere-Hoofdabt Zenmon Kosho Ohtani, maar zijn voorts organisatorisch en financieel autonoom. Hun werking is dus afhankelijk van uw medewerking, uw waardering en uw steun.

Onze bankrekening (voor België) is 408-2066511-88, op naam van Centrum voor Shin-Boeddhisme v.z.w., 2600 Berchem-Antwerpen. Voor Nederland en buitenland, bij voorkeur op postgiro 000-0173766-39, op naam van A.Peel, B-2600 Berchem-Antwerpen, België.

Editoriaal

Communicatie

In een boeiende lezing in Düsseldorf gaf M.A.Jedrzejska zo'n merkwaardige *hint* dat [Shin]boeddhisme in zekere zin kan gezien worden als 'n synoniem voor 'communicatie'. Je hoort dat, je overweegt dat, je blijft d'r wat over napiekeren. Uiteindelijk zie je d'r toch wat licht in.

Neem nou die *pañca-skandha*, die 'vijfvoudige aggregaten', een basisbegrip zonder hetwelk de Leer van de Boedha gesloten, onbegrijpelijk blijft. Als je d'r een chronologisch - of zelfs een causaal - verloop in ziet, dan merk je dat je vanuit de zintuiglijke indrukken (de *rūpa* = 'vorm, lichamelijkheid') de denk-gang kan volgen tot en met *vijñāna* - wat we 'n beetje stuntelig vertalen als 'bewustzijn'.

Het volstaat evenwel deze denk-gang (vanuit 'ik') om te keren, naar 'lichamelijkheid' toe binnenin de menselijke geestesstructuur *nāma-rūpa*. Dan wordt 'bewustzijn', via wilsvorming, cognitie, perceptie, toch weer 'vorm[geving] : lichamelijke vormgeving. Stel je nu - in ons menselijk verband althans - deze lichamelijke vormgeving even verbaal voor : het 'woord' is dan niets anders dan de orale verlichaming van 'bewustzijn'.

Zulke orale verlichaming is datgene waardoor we (actief) in communicatie kunnen treden met onze verschijningswereld, net zoals deze verschijningswereld (passief) ondergaan wordt als onze *rūpa*- 'ervaring' ervan.

Laat me nog 'n stapje verder gaan, zeker in onze Jodo-Shinshu-traditie. Zo is *shinjin* a.h.w. een communicatie-netwerk met het Boedddhaschap, een soort 'internet' of 'world wide web'¹, waarin 'ik' constant aangesloten ben op 'server' Amida Butsu; de boodschap die ik permanent ontvang bij het horen van de Nembutsu is daarbij niets anders dan mijn communicatie met het Grote Mededogen van Amida's Geloofte-Kracht.

Dat, en zó is de 'wēderkerige-wederzijdse' communicatie met de Boeddha : Amida's Gemoed is immers 'mijn' gemoed geworden - en 'mijn' gemoed wordt hierdoor Amida's Gemoed.

Maar net zoals je het 'elektronisch surfen' van Internet moet meemaken wil je iets van die procedure verstaan, zo moet je ook Amida's communicatie weten op te vangen via je juiste golflengte, je juiste *address*.

Je maakt daarbij evenwel zo véél storingen op de lijn dat Shinran inderdaad kon zeggen : "Er is niets moeilijker dan *shinjin*."

Vergeet voor één minuutje de 'technische' moeilijkheid. Dan is er inderdaad niets meer eenvoudigers (enkelvoudigers...) dan het Gemoed van Vertrouwen.

Dat is de Nembutsu : Namu Amida Butsu.

Shitoku

---

¹ Noteer het niet-gebruik van hoofdletters.

JODO WASAN
Hymnen van het Reine Land
Shinran Shonin

Vertaling en nota's : Rev. Yuho B. Van Parijs

Lofprijzingen ter ere van Mahāsthāmaprāpta Bodhisattva
Gebaseerd op het Sūrangama Sūtra¹ (8 hymnen)

(1) *Shuryōgon Gyō* : populaire Chinese benaming voor het Sūrangama Sūtra; de volledige titel luidt : 'Daibutsuchō Nyorai Mitsui Shushō Ryōgi Shobosatsu Mangyō Shuryōgon Gyō', in 10 chūan, vertaald door Pāramiti (T'ang-dynastie, 618-907). Het sutra zet uiteen hoe men in zichzelf het Gemoed ter Verlichting (*bodhicitta*) dient te ontwikkelen, en hoe men de Weg naar de Verlichting in praktijk omzet. Het sutra kende een grote populariteit in China en Japan. *Shuryōgon* (Skt. *sūrangama*) betekent 'moedige praktijk', het is de naam van een *samādhi* (*Shuryōgonjō*) waarin men moedig ten strijde trekt tegen de legers van kwade passies met het doel deze te overwinnen. De volgende acht hymnen zijn gebaseerd op het vijfde hoofdstuk van dit sutra.

25 (R111)

Mahasthamaprapta¹, die door de Nembutsu
de Volkomen Ongehinderde Toestand² verwezenlijkte;
Stond op van zijn plaats;
Samen met tweeënvijftig bodhisattva's,
Boog hij zich in eerbied ter aarde aan Boeddha's voeten.

(1) *Seishi* of *Daiseishi* (Skt. *Mahāsthāmaprāpta*) : is één van de twee bodhisattva's (naast Avalokitesvara of Kannon) die Amida Buddha vergezellen. *Seishi*, die meestal gesitueerd is aan Amida's rechterzijde, is de verzinnebeelding van de (Intuïtieve) Wijsheid.

(2) *Enzū* : lett. 'rond en doordringend'. *En* refereert hier naar de volkomen en universele natuur van de Zo-heid; en *tsū* of *zū* naar de ongehinderde activiteit van de Verlichting. Samen verwijzen ze naar Verlichting of Zo-heid. In het vijfde hoofdstuk van het Surangama Sutra verklaren 25 bodhisattva's om beurt hoe zij deze volkomen ongehinderdheid verwezenlijkten.

26 (R112)

Aan de Meester¹, de Wereld-Geëerde, verkondigde hij :

"In het verleden, zoveel kalpa's geleden als er zandkorrels in de Ganges zijn;

Verscheen er een Boeddha in de wereld;

Zijn naam was 'Onmeetbaar Licht'".

(1) *Kyōshu* : lett. 'Dharma-Meester'. Verwijst hier naar Sakyamuni Buddha.

(2) *Muryōkō* : 'Onmeetbaar Licht'. Het Surangama Sutra vermeldt twaalf verschillende Boeddha's waarvan de eerste de 'Boeddha Onmeetbaar Licht' is. De namen van deze Boeddha's komen overeen met de 12 benamingen die worden gegeven aan Amida's Licht (zie hierover Ekō 66-67). In de Jodo-Shinshu worden deze twaalf Boeddha's geïnterpreteerd als manifestaties van de oorspronkelijke Amida Buddha.

27 (R113)

Twaalf Tathagata's volgden hem, de één na de ander;
Zo verliepen er twaalf kalpa's;
De laatste Tathagata werd
'Licht dat Zon en Maan Overtreft'¹ genoemd.

(1) *Chōnichigakkō* : 'Licht dat Zon en Maan Overtreft', zie hieromtrent ook JW (R15).

28 (R114)

'Licht dat Zon en Maan Overtreft'
Onderwees mij¹ Nembutsu Samadhi².
De Tathagata's uit de tien richtingen
Denken aan de wezens als betrof het hun enig kind³.

(1) *Kono mi* : betekent letterlijk 'dit lichaam', vandaar 'mij'.

(2) *Nembutsu zammai* : *sammai* of *zammai*, (Skt. *samādhi*) is concentratie/contemplatie, cfr. Edele Achtvoudige Pad. Nembutsu Samādhi verwijst dan naar de geconcentreerde praktijk van het reciteren van de Nembutsu; of naar de concentratie die resulteert uit het reciteren van de Nembutsu. Dit is de Nembutsu van de 20ste Geloofte, de jiriki- of zelfkracht-nembutsu, zoals die o.a. door Shinran's Leraar Hōnen werd beoefend.

Lees hieromtrent o.a. *Amida Samādhi and Nembutsu Samādhi* van H.Inagaki in *The Pure Land*, new series No.2; Sh.A.Peel, *Filosofie en Mystiek...*, p.97-103.

(3) Denken we hierbij aan de wondermooie passage uit het Mettā Sutta : "Zoals een moeder haar eigen kind, haar enig kind levenslang beschermt,..."; of aan Shinrans onvergetelijke uitspraak in het postscriptum van Tannisho : "Wanneer ik

aandachtig Amida's Gelofte overweeg, die oprees uit vijf kalpa's van meditatie, dan realiseer ik dat het allemaal voor mij, Shinran alleen was !"

29 (R115)

**Wanneer, gelijk het kind aan zijn moeder denkt,
de wezens aan de Boeddha zouden denken¹;
Dan zouden zij zonder twijfel de Tathagata zien;
In dit huidige leven, of in de nabije toekomst².**

(1) Alhoewel de Japanse tekst het woord *okusu* (denken aan, her-innëren) gebruikt, gaat het m.i. hier om de oorspronkelijke betekenis van de term *nien-fo* (J. *nembutsu*) : nl. het 'denken aan de Boeddha', 'de Boeddha in gedachten houden'.

(2) *Genzen tōrai* : lett. 'voor ogen hebben en in de toekomst'. Wanneer men aan Amida denkt, 'ziet' men hem nog in dit huidige leven, - of in de toekomst, m.a.w. na de Geboorte in het Reine Land, d.i. na onze fysische dood. In het Amida-kyo lezen we : "*Is er, Sariputra, ergens een goed man of een goede vrouw die over deze Boeddha Amitayus heeft gehoord en die zijn Naam met een onvertroebeld gemoed in gedachten houdt, één dag, twee dagen, drie, vier, vijf, zes of zeven dagen, wel, die zal dan op het stervensmoment Boeddha Amitayus met zijn edel gevolg zien verschijnen*". In het Meditatie-sutra lezen we : "*Hou deze leerrede in uw geest, vergeet ze niet. Zij die deze concentratie beoefenen zullen, nog in dit bestaan, in staat zijn de Boeddha van het Oneindige Leven en de twee Mahasattva's [Avalokitesvara en Mahasthamaprapta] te aanschouwen*" [...] "*Hou deze woorden steeds in uw gemoed. Vasthouden aan deze*

woorden betekent vasthouden aan de Naam van de Boeddha van het Oneindige Leven".

30 (R116)

**Zoals de met wierook geparfumeerde mens¹
doordrongen is van de geur van wierook;**

Zo noemt men deze [mens]

'Getooid met het Licht van Wierook'².

(1) *Zenkōnin* : 'met wierook geparfumeerde mens': iemand die veel met wierook omgaat, m.a.w. iemand die veel tijd in de tempel of voor het huisaltaar doorbrengt, ruikt op de duur naar wierook, is ervan doordrongen. De vergelijking is hier met een mens die onafgebroken de Nembutsu reciteert.

(2) *Kōkōshōgon* : 'Getooid met het Licht van Wierook'. De mens van de Nembutsu is getooid met de wierook van Amida's Deugd, en het Licht, of de gloed, van Amida's Wijsheid.

31 (R117)

In mijn causale toestand¹;

Was het enkel door te verblijven in het Gemoed van Nembutsu²;

Dat ik inzicht verwierf in het Niet-Ontstaan³ [der dingen].

Nu, in deze wereld van verduren⁴...

(1) *Inji* : 'Causale Toestand'. De toestand waarin een bodhisattva verblijft voor hij het Boeddhenschap verwezenlijkt. Zie o.a. Shoshinge vers 1.

(2) *Nembutsu [no] shin* : 'Gemoed van Nembutsu', d.i. het gemoed waarin de Nembutsu constant wordt gehoord.

(3) *Mushōnin* : samentrekking van *mushōbōnin* (Skt. *anut-pattika-dharma-ksānti*), d.i. het inzicht of de directe perceptie van de waarheid dat dharma's, of dingen, noch ontstaan, noch vergaan; m.a.w. het inzicht in de Leegheid (*Sunyata*) der dharma's.

(4) *Shabakai* : 'Sahā-wereld' of de 'Wereld van Verduren'. Deze wereld wordt zo genoemd omdat de wezens die erin leven veelvuldige vormen van lijden dienen te verduren.

32 (R118)

Omvat¹ ik de mens van Nembutsu,
en breng ik hem ertoe het Reine Land te betreden.
Betuigen we onze diepe erkentelijkheid
voor Mahasthamaprapta's Grote Weldadigheid.

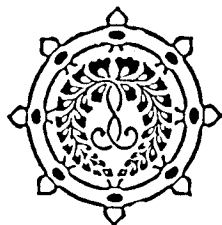
(1) *Sesshu* : lett. 'omarmen en aanvaarden', is hier uiteraard bedoeld in de spirituele zin van het woord. De Boeddha, of in dit geval Mahasthamaprapta [wat is het verschil?] omvat ons, aanvaardt ons zoals we zijn !

De bovenstaande hymnen betreffen Mahasthamaprapta Bodhi-sattva, het oorspronkelijke lichaam van Genkū Shōnin¹.

(1) *Genkū Shōnin gohonji* : 'De oorspronkelijke toestand, of het oorspronkelijke lichaam van Hōnen Shōnin'. Net zoals Shinran zijn vrouw Eshinni altijd als een manifestatie van Avalokitesvara [Mededogen] heeft gezien, zo heeft hij ook levenslang zijn meester Hōnen als manifestatie van Mahasthamaprapta [Wijsheid] beschouwd.

LEVEN MET AMIDA (2)

Shaku Shokai

DE ZEVEN PATRIARCHEN VAN DE JODO-SHINSHU

Jodo-Shinshu aanhangers gedenken met respect en dankbaarheid de door Shinran Shonin naar voren gebrachte bijdrage van diegenen die hem zijn voorgegaan in het Amida-Boeddhisme. Ik heb het aan een boekje van Shaku Kakuryo G. Kell uit Berlijn te danken, dat ik nu in staat ben om de volgende woorden aan genoemde zeven patriarchen van Jodo-Shinshu te wijden.

Deze zeven patriarchen, twee van India, drie uit China en twee van Japan, zijn baanbrekers geweest tot de ontwikkeling en de verspreiding van de Nembutsu en tot het ontstaan van de Jodo-Shinshu, ieder op zijn eigen wijze en volgens de eigen filosofische inzichten. Het zou de moeite waard zijn om meer over hen te vernemen en om hen dankbaar te gedenken.

De eerste Patriarch was **NAGARJUNA** of RYUJU BOSATSU uit India, die verkondigde dat twee wegen de mens naar het Boeddhaschap kunnen leiden. De eerste weg is het "Zware Pad" (Japans : *nangyodo*) waarbij door zelfdiscipline getracht wordt om de Zes Deugden (*paramita*) te betrachten, en de andere weg is het "Lichte Pad" (Japans : *igyodo*), waarbij een oprecht vertrouwen in de verlossende Kracht van de Voortijdelijke Gelofte van Amida de leidraad is. Nagarjuna leefde omstreeks 150-250 van onze tijdrekening.

De tweede Patriarch heette **VASUBANDHU** of SESHIN BOSATSU, en kwam ook uit India. Hij leefde omstreeks 300-400

van onze tijdrekening. Zijn bijdrage tot het Amida-Boeddhisme was zijn filosofische uiteenzetting over het Reine Land, het oprechte vertrouwen (*Shinjin*) in de Voortijdelijke Geloofte van Amida om in het Reine Land wedergeboren te worden en daar mede-Verlicht te zijn.

De derde Patriarch was *T'AN-LUAN* of DONRAN uit China, die van 476 tot 542 leefde. Zijn verdienste was om voor het eerst het verschil tussen de *Eigen-Kracht* (Japans : *jiriki*) - door menselijke inspanning op te brengen - en de *Andere-Kracht* (Japans : *tariki*) - de Kracht van Amida Boeddha - duidelijk te maken. Hij was de mening toegedaan dat slechts de *Andere-Kracht* het mogelijk maakte drie effecten tegelijkertijd te bewerkstelligen, namelijk de wedergeboorte in Amida's Reine Land, de verlichting en de wedergeboorte in deze wereld van het lijden om mede te werken anderen van hun lijden te verlossen.

Ook de vierde Patriarch kwam van China. Hij was *TAO-CH'O* of DOSHAKU, die tussen 562 en 645 leefde. Deze Patriarch, die een Meester was, maakte onderscheid tussen twee wegen om Verlichting te bereiken, zoals Nagarjuna ook deed. Tao-ch'o had het over een "Pad der Heiligen" (Japans : *shodomon*) en het "Pad van het Reine Land" (Japans : *jodomon*). Hij benadrukte dat slechts het laatste Pad voor gewone mensen te volgen was. De Patriarch liet een voor de ontwikkeling van het Shinboeddhisme onontbeerlijke verzameling van teksten over het *Reine* of *Zuivere Land* achter.

De vijfde Patriarch was, evenals zijn twee illustere voorgangers, een groot leraar uit China. Hij leefde tussen 613 en 681. *SHAN-TAO* of ZENDO benadrukte drie aspecten van het Amida-Boeddhisme :

1. het reciteren van sutra's, het mediteren op Amida en het uitspreken van zijn Naam;

2. het reciteren van de Nembutsu als hoofdpraktijk;
3. de overtuiging dat elk mens met behulp van de Nembutsu in het Reine Land komt.

De laatste twee Patriarchen, de zesde en de zevende, waren beide van Japan afkomstig, namelijk *GENSHIN* (942-1017) en *GENKU* of *HONEN* (1133-1212).

Over *GENSHIN* is niet zo veel te vermelden. Hij beschreef meerdere vormen van Nembutsu, maar beval tenslotte de volgende, nu nog ingevoerde vorm aan : *NAMO AMIDA BUTSU*.

HONEN spreekt meer tot de verbeelding. Hij was thuis in de meeste meditatiepraktijken van het Boeddhisme, waarbij de menselijke inspanning een belangrijk uitgangspunt was. Tenslotte kwam hij tot de slotsom dat meditatiepraktijken niet met de werkelijkheid overeenkwamen om de Verlichting te bereiken. Honen richtte zich op Amida en stichtte de *Zuivere Land-School (Jodo-shu)*, die veel aanhangers kreeg. De eenvoudige praktijk van de Nembutsu sprak het gewone volk sterk aan.

Ieder der genoemde Zeven Patriarchen had het pad voor Shinran Shonin gebaad, leidende tot de oprichting van de Jodo-Shinshu. Uiteindelijk was Shinran Shonin het meest geslaagd in de bloei van het Amida-Boeddhisme. Daisetz Teitaro *SUZUKI* vatte dit treffend als volgt samen :

Van alle richtingen van het Mahayana Boeddhisme in het Verre Oosten is de meest opmerkelijke de Shin-leer van de Zuivere Land-School. Dit is vooral opmerkelijk, omdat ze in Japan is ontstaan en ze historisch de laatste evolutie der Zuivere Land-richting van het Mahayana en daarmee haar hoogtepunt uitbeeldt.

(wordt vervolgd)

Blijven in de wervelstorm van samsara
en niet zich-goed-bevinden¹ in de rust van nirvana

Het VIMALAKIRTI-NIRDESA
SUTRA (2)

Katrien Haemers

Nadat alle monniken en eerbiedwaardige wijzen door Vimalakirti ten tonele gevoerd werden, met de bedoeling hun fundamenteel verkeerd-begrijpen van de Leer duidelijk te maken, wil Vimalakirti - zichzelf getrouw - toch ook de zaken in hun juiste verhouding herstellen. Het is duidelijk niet zijn bedoeling om een bepaalde groep volgelingen (de *sravakayana* : de monniken) terecht te wijzen: hij wil veeleer een bepaalde zienswijze, bepaalde praktijken, maar vooral een bepaalde gemoedsgesteldheid laten zien waarin weinig Wijsheid of Mededogen te bespeuren valt.

Daartoe laat hij niemand minder dan een godin (*devi*) optreden in een dialoog met de wijze Sariputra. "*Devi, behoort gij tot het Voertuig van de Toehoorders (sravakayanika), of tot het Voertuig van de Voor-Zichzelf-Boeddha's (pratyekabuddhanika), of tot het Grote Voertuig ?*" Enigszins tegen de verwachting in antwoordt deze : "*Aangezien ik spreek over het Voertuig van de Toehoorders, ben ik sravakayanika; aangezien ik doorheen de Poort van het Ontstaan in Afhankelijkheid gegaan ben, ben ik pratyekabuddhanika; omdat ik nooit het Grote Mededogen verloochen, ben ik Mahayanika.*"

Een godin die een dergelijke wijsheid en dergelijke welsprekendheid heeft verworven - zelfs in de ogen van Sariputra - beves-

---

¹ Deze voor-titel in gewijzigde toestand is geen drukfout : deze kleine nuance verlegt een accent met betekenis.

tigt uitdrukkelijk dat er geen voorkeur bestaat voor welk Voertuig dan ook : elk heeft zijn eigen typische kenmerken en kan leiden tot verwezenlijking van de Verlichting.

De *Trikaya*-leer kan filosofisch ondersteund uiteengezet worden; evengoed kan deze leerstelling in een tafereeltje zichtbaar gemaakt worden.

"Omdat ik niets heb verworven, omdat ik niets heb gerealiseerd, zijn Wijsheid en Welsprekendheid mijn deel geworden. Zij die denken dat ze iets verworven of gerealiseerd hebben, zijn verdwaald (abhimanika : 'zichzelf bedriegend')."

Geen enkel Pad is verkeerd op zich : enkel diegene die het Pad volgt kan verblind zijn door zijn streven, ook al is dat een streven naar Wijsheid.

Het niet-meer-streven is een geestesgesteldheid die men kan aannemen, tot welke groep volgelingen men ook behoort, welk Pad men ook volgt. Maar Sariputra heeft het nog steeds zo niet bekeken. Hij blijft fladderen, gevangen in het web van zijn denk-constructies.

"Maar Devi, is het niet juist het uitroeien van het begeren, van de afkeer en van de verdwazing die tot bevrijding leiden ?"

"Het is voor diegenen die verstrikt zitten in woorden en voorschriften dat de Boeddha dat heeft gezegd. Maar voor hen die niet op die denk-paden verdwaald zijn heeft hij gezegd dat zelfs streven en afkeer en verdwazing bevrijding kunnen betekenen door zichzelf."

Sariputra doet er het zwijgen toe - voor een ogenblik althans. Stilzwijgend lijkt hij toe te geven dat geen enkele menselijke

handeling goed of slecht is op zichzelf, maar alles kan worden naargelang ze gestuurd wordt door een gemoedsgesteldheid, door menselijk oog en menselijk hart dat de handeling kleurt. Een wapen is niet gevaarlijk op zichzelf : dat wordt het pas in handen van iemand die verblind is door haat. Afkeer kan een heilzame handeling zijn tegenover b.v. bedwelmende middelen; een geneesmiddel kan gif worden. En ook een mooi geschenk kan vergiftigd zijn.

De Devi verheugt zich zodanig om alles wat gebeurt in het huis van Vimalakirti dat haar vreugde zichtbaar wordt in een hemelse bloemenregen. De bloemen die neerdwarrelen over de Bodhisattva's, vallen zachtjes neer op de grond. Maar zo vergaat het niet met de 'Grote Toehoorders' : ze maken gebruik van al hun krachten, maar slagen er niet in de bloemen af te schudden¹.

Verbaasd vraagt de godin aan Sariputra waarom hij zo lelijk tekeer gaat tegen de bloemen. Gewetensvol antwoordt deze : *"Godin, bloemen zijn ongepast voor religieuzen; daarom verwerpen wij ze."* De godin is scherp in haar antwoord : *"Eerwaarde Sariputra, zeg dat niet ! Waarom zou dat zijn ? Met die bloemen is niets aan de hand, maar wél met u allen, eerbiedwaardigen, scheelt er iets ! En hoe komt dat ? Die bloemen zijn enkel bloemen, zonder bijgedachten noch fantasieën. Gij zijt het, de Ouderen, die gedachten en verbeeldingen construeert. Waarde Sariputra, dergelijke gedachten en verbeeldingen zijn ongepast voor hen die zich uit de wereld hebben teruggetrokken en leven volgens de voorschriften van de Leer. Zij die geen denk-constructies opzetten en niet wegglijden in hun verbeelding gedragen zich 'gepast'. Waarde Sariputra, kijk naar de Bodhisattva's Mahasattva's : bij hen blijven de bloemen niet kleven, want zij hebben alle fantasieën en denken losgelaten."*

---

¹ Bloemenkransen en parfums zijn wereldse sieraden die de monnik niet passen.

Bloemen zijn 'maar' wat ze zijn : noch goed noch ongepast. Maar de kronkels van de menselijke geest maken er begeerlijke of ongewenste dingen van. Waarom de bloemen wegslaan die zich op ons pad bevinden ? Waarom de vreugde afwijzen die hun schoonheid, kleur en geur ons schenken ?

Waarom het genot als 'verboden' afwijzen ? Waarom bloemen als onkruid uit de tuin wegzuiveren ?

Religies bieden aan hun volgelingen ethische regels als hulpmiddel om tot verlossing te komen. Maar dit hulpmiddel wordt vaak een doel op zich : het ultieme houvast dat een absolute wet wordt.

Zo kon ook het Boeddhisme ont-aarden tot een pseudo-ascetische levenswijze, waarin alles wat mooi, aangenaam of vreugdevol is zou verboden zijn. Hoe zou het heil erin kunnen bestaan alles wat tot het menselijk "leven" behoort te verwerpen ?

Soberheid, onthechting, ascese kunnen enkel hulpmiddelen zijn die tot Wijsheid kunnen leiden als ze op de juiste tijd en plaats aangewend worden. En vooral : vanuit de juiste gemoedsgesteltenis!

In onze geprefabriceerde tuintjes - die er toch altijd mooi en proper moeten uitzien - kunnen de heerlijkste bloemen een kwelling worden.

In onze genetische manipulatiwoede hebben we de bloemen steeds 'verbeterd' tot ze verworden tot rozeknopjes die er niet meer in slagen zich te openen voor het licht. Hoe onweerstaanbaar veldbloemen te plukken om ze in huis te 'hebben', ook al zullen ze geen uur overleven in deze gevangenschap. Allemaal bloemen, vol kleur en geur en wilde schoonheid, tegenover mensen die ze willen vasthouden, verwijderen, veranderen...

Schoonheid, liefde, vreugde, genot zijn niet *in se* tegengesteld aan Wijsheid en Mededogen. Is schoonheid geen vorm van Mededogen ? Maar het oog, het hart, de geest gedraagt zich soms tegengesteld aan Wijsheid en Mededogen. Het zicht wordt vertroebeld, verlangen kluistert ons hart, angst of afkeer jagen ons weg. Manipuleren wordt een obsessie. Want wij zullen 'le meilleur des mondes' maken.

Toch is er niets zo eenvoudig als vrij-blijven van dat alles.

Sariputra's ijver is nog steeds niet uitgeput; integendeel, hij begeeft zich op steeds moeilijker terrein : *"Godin, waarom verandert ge niet van geslacht ?"*

Een dergelijke vraag, in hedendaagse constellatie, is zo goed als ondenkbaar, maar klonk toen wel enigszins anders.

Lamotte wijst er in zijn commentaar op dat deze vraag niet zo ongewoon is in de boeddhistische traditie. In meerdere Mahayana-sutra's komt het voor dat vrouwen 'veranderen' in mannelijke bodhisattva's (b.v. de dochter van Sagara in Saddharmapundarika en de dochter van Mara in Mahasamnipata). Maar de godin wil aan Sariputra de leegheid van alle dharma's (en dus ook van vrouwelijke verschijningsvorm) laten zien, en weigert hem daarom deze transformatie :

"Sinds twaalf jaar woon ik in dit huis en heb ik gestreefd naar de vrouwelijke natuur zonder ze ooit te verwerven. Hoe zou ik nu kunnen veranderen ? Eerbiedwaardige Sariputra, als een handige magiër door metamorfose een magische vrouw zou scheppen, zoudt gij haar dan kunnen vragen waarom ze haar natuur niet verandert ?"

Sariputra heeft het woord 'magie' gehoord en begrepen :
*"Natuurlijk niet, godin, elke magische schepping is irreëel (illusie).
Hoe zou ze dan kunnen veranderd worden ?"*

Maar de godin heeft niet zo'n groot vertrouwen in het 'begrijpen' van Sariputra. Hij behoort tot diegenen die "eerst zien en dan geloven". Daarom geeft ze hem een toemaatje van de verschijningswereld die vol 'illusions' van magische schepping zit : ze geeft hem haar eigen verschijningsvorm en wordt zelf Sariputra.

Deze verliest er zijn goed humeur niet bij : hij stelt nuchter vast dat hij niet weet hoe dat gebeurd kan zijn.

"Wel, Sariputra, zoals jij nu als vrouw verschijnt, zo verschijnen alle vrouwen onder de vorm van een vrouw, maar daarom zijn ze geen vrouwen."

Het 'vrouw-zijn' behoort niet tot de essentie van de mens, maar tot de accidentele, uitwendige, materiële wereld. Dat die vele illusies scheidt - zowel bij mannen als bij vrouwen - hoeft niet bewezen te worden. Of ?

Waarna de Devi haar spelletje beëindigt en Sariputra in zijn eerbiedwaardige mannelijkheid herstelt.

Eens te meer besluit Sariputra deemoedig dat hij het nu eindelijk begrepen heeft.

Zou een dergelijke tekst ook aan onze huidige vrouwenbewegingen nog iets kunnen duidelijk maken , om ook door "het lijden op te heffen ?"

(wordt vervolgd)

"KOM GEWOON ZOALS JE BENT"

Yuhó B. Van Parijs

Vanuit m'n vaste stekje in de kloostertuin geniet ik van de zonnestralen die ook deze ochtend langzaam maar zeker hun weg doorheen het dichte gebladerte vinden. Adelin is bezig met onkruid te wieden, hij heeft geen haast, waarom zou hij ook, er is genoeg onkruid om een leven lang bezig te blijven.

Terwijl ik hem gadesla, komt een meisje de voortuin binnengelopen. Ze heeft een strandbal bij, en alhoewel haar kleine armpjes niet toereikend zijn om hem geheel te omvatten, houdt ze hem vast alsof het haar dierbaarste bezit was, haar beste vriend. Dan legt ze de bal neer en trapt hem in de richting van Adelin. Deze gaat echter zo in zijn werk op dat hij niet bemerkt dat hij tot speelkameraadje is bevorderd. Het meisje wacht even, maar het gehoopte antwoord komt niet. Een beetje ontgoocheld loopt ze de bal achterna, waarop ze het hele proces herhaalt, hopeno dat het deze keer wel lukt. Maar Adelin heeft enkel oog voor onkruid.

Het hele voorval roept een gevoel van herkenning in me op. Zonder haar medeweten maakt het meisje mij tot deelgenoot van haar leven, wordt het voorval verzinnebeelding van m'n eigen innerlijke zoektocht.

In gedachten ga ik al die jaren terug - althans al die jaren die ik me durf te herinneren - en ik zie hoe een innerlijke wereld zich begon te ontplooiën als reactie op een ziek lichaam, hoe de vraag naar het lijden, of beter, 'mijn' lijden, zich meester maakte van m'n jeugdige leven; hoe ik voor de eerste maal bewust werd geconfronteerd met het bestaan van een ego, nadat een "guru" mij voor de derde maal het bevel gaf om een trap schoon te maken die ik zojuist had

schoongemaakt; hoe ik een aantal jaren later in een Japans Zenklooster terecht kwam, waar ik een sesshin meemaakte en waar de wens mezelf te verdiepen in de Leer eindelijk gestalte kreeg [terwijl ik dit neerschrijf rijst in mij de gedachte aan Shantao's "Parabel van het Witte Pad", was het hier misschien dat ik voor de eerste maal hoorde hoe de Boeddha me aanmaande het Pad te volgen ?]; ik herinner me, hoe, éénmaal terug in België, ik de frustratie moest ondergaan die gepaard ging met het zoeken naar een geschikt leermeester, iemand die me kon begeleiden op meditatief en spiritueel vlak; hoe ik ook zocht, ik vond niemand die me kon helpen.

En toch is er Mededogen ! [NamuAmidaButsu]

De frustratie van het vruchteloze zoeken en de confrontatie met nep-leraars brachten me ertoe m'n zoektocht naar een leraar te staken. Het is dan dat ik iemand ontmoette die ik sinds jaren niet meer had gezien, iemand waar ik altijd al een beetje verliefd op was geweest. Ondanks de celibataire trekjes die ik had overgehouden [zij het dan alleen uiterlijk] aan m'n Zen-periode, begon ik een relatie. Toen ik op een gegeven dag een gesprek had met haar ouders, kwam totaal onverwacht het Boeddhisme ter sprake, en tot m'n grote verbazing vertelden ze mij dat er in de familie een boeddhist rondliep, iemand die Boeddhisme doceerde aan de Faculteit en zelf een tempel had. Dat deze boeddhist op nog geen vijf minuten wandelen van mij thuis woonde maakte de verrassing compleet.

M'n eerste contact met Shitoku verliep over de telefoon, en in tegenstelling tot vorige pogingen kreeg ik geen prijslijst van zafu's, priestergewaden en lidgelden te horen, maar een simpel "kom gerust eens af, je bent welkom". Tot op de dag van vandaag heb ik geen woorden om de dankbaarheid te beschrijven die ik toen voelde.

Het zou een grove leugen zijn te zeggen dat vanaf dan alles rozegeur en maneschijn werd. Integendeel, vanaf dan begonnen de ware moeilijkheden. Allereerst was er het feit dat in Jodo-Shinshu niet aan formele meditatie wordt gedaan. In plaats daarvan werd gesproken over Vertrouwen in het Mededogen en de Wijsheid van de Boeddha, over de ontoereikendheid van onze eigen meditatieve en niet-meditatieve praktijken, dingen waar ik me moeilijk mee kon verzoenen omdat ik ze niet begreep. Ik wou mediteren ! De cursussen waren aartsmoeilijk, althans zo ervoer ik ze in het begin, de Vier Edele Waarheden, nooit van gehoord, de leer van niet-zelf, wablief ! ? Toch hield ik vol, ik wou leren begrijpen, en ik zou kost wat kost te weten komen waar het allemaal om draaide.

Dat ik op den duur toch een beetje begon te begrijpen van de Leer maakte het misschien intellectueel wat makkelijker, praktisch, emotioneel en op spiritueel vlak gezien echter werden de dingen er enkel ingewikkelder door.

Hoe meer ik de Leer bestudeerde, hoe meer ik luisterde naar de dharmataalks, des te meer werd ik me bewust van m'n eigen onvermogenheid. Tot dan toe was ik blijven mediteren, of beter, ik was met gekruiste benen blijven navelstaren, tot ik op een gegeven moment tot het besef kwam dat ik niet eens wist wat nu eigenlijk mediteren was.

Ook wat de Nembutsu betrof verging het me niet veel beter. In het begin had de Nembutsu wat mij betrof niets te maken met Geloofte-Kracht, met Mededogen, met Geboorte in het Reine Land. Als ik er al toe kwam de Nembutsu te reciteren - geloof me, het heeft lang geduurd voor het zover was -, dan was het enkel met het oog op het verwerven van een zekere geestesconcentratie, een beetje zoals men in sommige Zen-kloosters de Nembutsu als kôan gebruikte. Ook gebruikte ik de Nembutsu als een soort tranquillizer, om een onrus-

tig gemoed tot rust te brengen, iets in de zin van "bij om het even welk probleem, reciteer een paar duizend nembutsutjes en het gaat wel over". [Ik wil hier direct de wijze raad van Rev. Kimura aan toevoegen : "*Nembutsu is the sharp sword that slays the ego, but don't try to use it, or it will kill you !*" : men weze gewaarschuwd].

Toch kwam er een onverwachte wending, zij het een redelijk pijnlijke, in deze hele situatie. Toen ik op een dag, nu al een heel tijdje geleden, weer eens bezig was met een marathonsessie van Nembutsu-recitatie [een beetje naar Honen's voorbeeld, alhoewel ik hier Honen veel onrecht mee aandoe] overviel mij plots het besef dat in hetgeen waar ik mee bezig was geen greintje oprechtheid zat, waar ik mee bezig was, was niets dan overdreven arrogantie, de arrogantie de Boeddha-Wijsheid voor mezelf te willen doorgronden. De schok die dit besef met zich meebracht maakte dat ik ophield met het reciteren van de Nembutsu, dat ik zo beschaamd werd dat ik de Nembutsu zelfs niet meer durfde te zeggen. Voor de eerste maal besepte ik werkelijk de diepte en onverbeterlijkheid van m'n eigen dwaasheid.

De maanden die daarop volgden waren maanden van spirituele wanhoop, van een gevoel van complete mislukking. Ik wist niet meer wat te doen. Zelf de Nembutsu reciteren kwam in mijn ogen neer op een direct verraad aan de Boeddha. De Naam horen deed ik niet, hoe ik ook probeerde te luisteren, ik hoorde niets. Alhoewel ik op spiritueel vlak gedurende deze periode niets dan dorheid te verwerken kreeg, bleef ik de werken van Shinran en de Sutra's bestuderen, hopen op een doorbraak. Na een tijdje kwam ik er terug toe de Nembutsu te zeggen, niet uit berekening of verwachting, voor één of ander profijt, maar zomaar, gewoon om de Nembutsu.

En dan, een paar dagen geleden in de bossen rondom de abdij van Westmalle. Terwijl ik aan het wandelen was zong ik stilletjes de Nembutsu, niet in Shomyo-stijl, neen, gewoon op de melodie en het ritme die ik die ochtend in m'n hoofd had. M'n gemoed was helder en rustig. Plotseling rezen in mij de woorden "Kom gewoon zoals je bent". Ik stond zo perplex dat ik geen voet meer verzette. Niet alleen had ik duidelijk deze woorden gehoord, ik wist ook heel precies waar ze vandaan kwamen en wat ze betekenden. M'n gemoed vulde zich met dankbaarheid en vreugde, een enorme diepgevoelde vreugde. De vreugde en dankbaarheid die men ervaart op het moment dat iemand waar men zielsveel van houdt deze liefde met liefde beantwoordt. Ik voelde hoe een enorm zware last van me afviel, hoe de Boeddha me onvoorwaardelijk omvatte en aanvaardde zoals ik was, ik besepte dat dit altijd al zo was geweest, zelfs wanneer ik het niet besepte, ik wist zonder enige twijfel dat de Geloofte-Kracht waar en werkelijk was.

Terug bij het meisje en haar bal denk ik : "blijf rustig verder trappen, ondanks de teleurstellingen, de ontgoochelingen, de frustraties die je nu moet meemaken, blijf rustig verder trappen, want op een dag, wanneer je het niet verwacht, trapt iemand de bal terug. Wanneer ik daaraan zelfs maar denk wordt jouw vreugde mijn vreugde, Namu Amida Butsu".

Yuho

PRAKTIJK ?

Lut Van Schoors

Er zijn van die perioden in je leven waarin je het gevoel hebt jezelf voortdurend achterna te lopen. Een verandering op je werk, gecombineerd met al dat voorjaarswerk in de tuin en de badkamer die dringend geschilderd moet worden...

En daar gaat je normale dagritme, je vaste gewoonten, je greep op de dingen. Een knoop in je maag, je hart slaat te vlug, je krijgt niet genoeg zuurstof binnen..., kortom : stress.

Zo bitter weinig is er in ons mensenleven nodig om je het gevoel te geven dat je 'innerlijke rust' zoekt. Wanneer je honderd dingen tegelijk wil doen en eigenlijk niets echt voltooit, dan kost het geen moeite te ervaren dat onze geest inderdaad te vergelijken is met een boom vol rhesus-aapjes die van de ene tak op de andere wippen.

De stress ondergaan en meemaken is één iets, je d'r bewust van zijn is nog iets anders. Meestal loop je al een hele tijd humeurig rond voor je beseft wat er aan de hand is.

Wat mezelf betreft, luidt de alarmbel op het ogenblik dat ik contact begin te verliezen met de Leer. Wanneer ik niet langer vanuit mezelf geïnteresseerd ben en liever TV kijk dan één of andere boeddhistische tekst te lezen, dan weet ik dat ik over een grens ben gegaan. Dat ik door middel van zelfdiscipline de inspiratie wat moet helpen, de praktijk wat moet opvijzelen...

Wat een geluk dat ik daarvoor kan terugvallen op de voorbije jaargangen van Ekô, waar ik altijd wel weer iets vind dat me de juiste impuls geeft !

Zo vond ik onlangs het artikel "Praktijk" van Prof. Esho Sasaki (cfr. Ekô, december 1984). Daarin handelt hij over de verschillende vormen van praktijk (o.a. het Edele Achtvoudige Pad, de Zes Volkomenheden, enz...) als zijnde het pad naar de verwezenlijking van de volkomen wijsheid.

Via het naleven van een zekere discipline in het leven (het heilzame doen, het onheilzame vermijden) kunnen we in de mogelijkheid komen ons gemoed te concentreren op "de dingen zoals ze in werkelijkheid zijn" en zo de ware wijsheid verwezenlijken.

Dit is hetgeen ons voert tot de bevrijding, de bevrijding uit de wereld van de blinde driften, de Verlichting.

Ook in het Shinboeddhisme staat de praktijk centraal, alhoewel praktijk op zich nooit de Verlichting kan bewerkstelligen. Daarvoor zijn we te zeer "dwaze wezens vol karmisch kwaad en blinde driften".

De Bevrijding kan enkel verwezenlijkt worden door de Wijsheid-en-Mededogen van de Voortijdelijke Geloofte, waarin Bodhisattva Dharmakara zich voornam alle wezens tot de Verlichting te brengen. De Vervulling van de Oorspronkelijke Geloofte hangt nauw samen met het horen van de Naam, Namu Amida Butsu : wanneer we de Naam horen zoals hij in wezen is, wanneer we ons openzetten voor het Grote Mededogen dat in de Naam belichaamd is, dan leven we in de werking van de Voortijdelijke Geloofte die de Volkomen Verlichting ontvouwt, diep in ons, zodat we vrij worden van alle persoonlijke berekeningen.

In het Shinboeddhisme is de praktijk in wezen niet de praktijk van een "iemand", maar de praktijk van de Boeddha zelf, uitstralend tot ons vanuit de Verlichting zelf.

Tot zover het eerder theoretische gedeelte van dit voortreffelijke artikel. Als Shinboeddhisten worden we allemaal verondersteld deze theorie te kennen. Maar hoe werk je dat in de soms stresserende sleur van je dagelijkse leven uit?

Ook daarop geeft Prof. Sasaki antwoord. Als hulpmiddel bij het vervullen van de praktijk, geeft hij drie punten, deels uit eigen ervaring opgebouwd, deels van andere hoogstaande boeddhisten overgenomen:

1. Regelmatig samenkomen met andere volgelingen van de Jodo-Shinshu, om met elkaar te praten over de verschillende grote punten van de Leer, onder leiding van een goed vriend-en-leraar.
Is het voor ons, kleine groep Vlaamse volgelingen, geen ongelooflijk geluk dat wij sommige mensen hebben die de moeite willen nemen ons de Leer te verklaren? Is dat voor ons geen oproep op de bijeenkomsten in Jikoji ernstig te nemen en dit, zoals Rev. Z.S.Inagaki zei : "om Shinjin in ons te vestigen en te versterken"?
2. Elke dag een stukje of een hoofdstuk lezen in Tannisho, zodat we de tekst altijd beter gaan begrijpen en dieper gaan aanvoelen en ons gemoed voortdurend op Shinjin gaan instellen.
3. Thuis, elke dag minstens tweemaal een korte 'rustpauze' nemen, gaan neerzitten bij ons Amida-altaar, enkele verzen uit een Sutra reciteren en enkele passages uit een boeddhistisch werk lezen. Het gelezene overwegen en buigen in gassho.

Zelfs al zijn we hiervoor niet altijd in de juiste gemoedstoestand, toch geven die kleine thuisdiensten een zekere regelmaat in het vervullen van de praktijk en scheppen ze de gelegenheid na te denken over je eigen beleven van Shinjin.

Wanneer we erin slagen deze drie praktijk-punten in ons dagelijkse leven te integreren, dan scheppen we zo de gepaste sfeer waarbinnen we ons met meer overgave dan anders mogelijk is, met meer concentratie en met de gepaste instelling aan Amida kunnen toevertrouwen. Los van het feit dat praktijk op zich nooit enige verdienste oplevert, nooit de Verlichting kan bewerkstelligen, toch is ze een waardevol hulpmiddel op ons pad naar de verwezenlijking van de Volkomen Wijsheid. Want wij, mensen, moeten lang praktizeren, denken en overwegen voor we met een zuiver en oprecht gemoed kunnen zeggen: **"Er is geen enkele praktijk die de Nembutsu overtreft"**

Tot slot nog twee bedenkingen :

Vooreerst ben ik me heel goed bewust dat ik dit schrijven begon met een klaagzang over de stress van het dagelijkse bestaan, en dat ik het artikel van Prof. Sasaki vond op zoek naar motivering voor mijn "door stress slabakkende praktijk". Ik hoop dat het onnodig is te zeggen dat we de boeddhistische praktijk nooit als "kalmemiddel" kunnen of mogen beschouwen. Wanneer we dit wèl doen, dan zitten we compleet vast in onze ik-gerichtheid, terwijl het uiteindelijke doel van de praktijk het zuiveren van de geest is en het loskomen van alle persoonlijke berekeningen.

Daarnaast kan ik me er niet van ontdoen, mijn grote dankbaarheid uit te spreken voor alle wijze mannen die hun inzichten met ons willen delen en ons leven daardoor toch wat gemakkelijker maken.

Shinran Shonin, in de eerste plaats, die zo goed beseftte wat het "lekenleven" allemaal aan zorgen en frustraties en stress inhield. Die door zijn helder inzicht en zijn grote vertrouwen in Amida de grondlegger is geweest van de Jodo-Shinshu, waarin wij, drukdoenerige en dwaze mensen een thuishaven vinden.

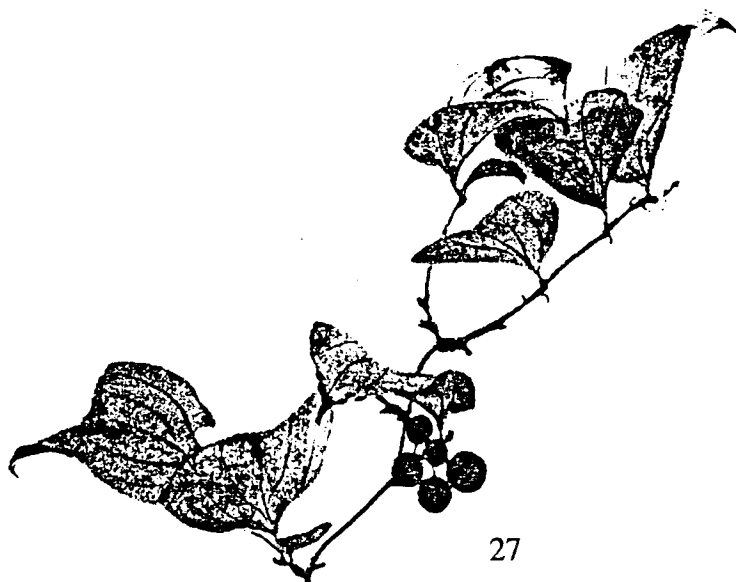
Prof. Esho Sasaki, die mij door zijn helder en geïnspireerd artikel weer nieuwe inzichten en vernieuwde moed geeft.

Shitoku, tenslotte, die zich al jaren onafgebroken inzet voor de Jodo-Shinshu in het algemeen en Jikoji in het bijzonder; die zijn grote kennis en eruditie in prachtige en moeilijke boeken aan ons doorgeeft en ons zo het probleem bespaart deze in een vreemde taal te moeten lezen. Die er altijd is voor uitleg, verduidelijking en bemoediging...

Voor al die hulp op onze weg met Amida...

GASSHO !

Namu Amida Butsu

FUNDAMENTALISTEN & Co

De recente catastrofe met de TWA vlucht 800 nabij New York, de bommen te Atlanta om de Olympische Spelen te storen, de schiet- en bompartijen in Algerije of Palestina, dat zijn zowat de huidige *topics* die we aan 'terroristen' toeschrijven. En die terroristen pakken uit met een 'religieuze' of 'ideologische' motivering. Ze beroepen zich daarbij op dogmatische leersystemen : ze zijn 'fundamentalisten'. Hùn leersysteem moet desnoods met geweld en vergieten van onschuldig bloed het enige en absolute 'fundament' vormen voor geheel de menselijke maatschappij.

En wij zeggen : het zijn volgelingen van de *Religies van het Boek*, en dus spreken we over 'christelijke' fundamentalisten (met hùn Bijbel), over 'joodse' fundamentalisten (met hùn Tenach), over 'islamitische' fundamentalisten (met hùn Koran). En wij, boeddhisten, wassen onze handen in het water van onze onschuld...

Het is m.i. wel wat simpel zo'n fundamentalistisch terrorisme in Abrahams schoenen te schuiven... Of vergeten we India (waarin wij Gandhi's *ahimsa* projecteren !) met z'n gewelddadige Ram-militanten. Of denken we liever niet aan Sri Lanka, waar (boeddhistische!) monniken oproepen voor een gewapende strijd tegen de Tamil minderheid ?

Ikzelf heb sedert zowat 50 jaar mordicus volgehouden dat het Boeddhisme alle geweld afzweert, dat er geen boeddhistische godsdienstoorlogen noch vervolgingen geweest zijn, dat boeddhistische wijzen en verantwoordelijken niet enkel gestreefd hebben naar geweldloosheid, maar nadruk hebben gelegd op de vier *Brahmavihara* : al-liefde - mededogen - medevreugde - gelijkmoedigheid. Maar zo'n

beetje godsdiensthistoricus heb ik toch altijd geweten dat ook 'boeddhisten' aleens slippertjes maakten : voor die éne Ashoka telt de geschiedenis honderden koningen, generaals, kloosteroversten die oorlogen gevoerd en wreedheden gepleegd hebben... Maar, meende ik, boeddhisten zijn ook maar mensen met hun oerdiepe drang naar agressie. En de Drie Vergiften die het lijden veroorzaken - begeerte, aversie, verdwazing - tekenen ook de boeddhistische mensen...

Toch is er méér. Er zijn ook 'boeddhistische' leersystemen die 'fundamentalist' zijn, ook behoren tot religies van Het Ene Boek, ook al is dit in casu het prachtige Lotus-sutra. Men kan vaststellen dat volgelingen van religies van een Boek, meestal dat Boek niet echt lezen, maar het gebruiken als een wapen. Zo zijn er in het Japanse Boeddhisme stromingen die van *hùn* Boek enkel de titel hanteren, maar niet de leringen die het Boek onderricht. Ik herhaal het : het Lotus-sutra is een wondermooi, interessant basisboek voor geheel het Mahayana. Maar wat sommige stromingen ermee aanvangen is - op z'n minst - vreemd. Want ze projecteren in dit sutra onverdraagzaamheid, agressie, elitarisme, exclusivisme.

Nu terzake. Sommigen onder ons ontvingen een eerste nummer van een nieuw tijdschrift. Het is weliswaar Engelstalig, maar toch gepubliceerd in West-Vlaanderen. Praktisch gezien is het niet helemaal in orde met de wetgeving : er wordt geen 'verantwoordelijk uitgever' noch 'drukker' in vermeld. Er is geen ISSN-nummer en (merkwaardigerwijze...) geen enkel artikel is ondertekend.

Naar aanleiding van losse citaten uit de werken van Nichiren wordt dwang, geweld, moord en brandstichting aangeprezen; de niet-Nichiren-getrouwen worden *false priests and leaders* genoemd, gewoonweg *parasites*.

Enkele passages lichten de sfeer van dit tijdschrift toe. We laten ze in 't Engels in de overtuiging dat onze lezers toch wat met die taal vertrouwd zijn.

In the Rissho Ankoku Ron Nichiren outspokenly urged repression of all other sects.

(In de hedendaagse ultra-rechtse militante Soka-Gakkai wordt deze repressie overigens uitgebreid tot alle andere religies en/of wereldbeschouwingen.)

If we cleanse the kingdom of the teaching of these bandits, then Japan will be transformed into a Buddhist utopia.

The Amidists whose faith was singled out by Nichiren for criticism as 'heretical, evil teaching' and 'slander of true Buddhism' soon learned of this treatise that suggested that their faith be outlawed.

As Nichiren's anxiety grew over the impending Mongol invasion, he began to encourage shakubuku, conversion through coercion (= bekering onder dwang !)... If necessary people must be driven by fear to the Lotus Sutra...

Among the misdeeds that Nichiren was accused of in his trial just before Tatsu-no-kuchi were

- 1) teaching that all other sutras except the Lotus Sutra were useless in finding salvation*
- 2) teaching that the precepts were deceptive and led to rebirth in hell*
- 3) teaching that Zen practices would only increase the burden of bad karma*
- 4) teaching that the nembutsu would lead to rebirth in hell*
- 5) burning images of Amida and Kannon and tossing other images into the river*

6) *harboring a band of rebels and gathering weapons and going about armed.*

Evidently Nichiren's disciples were translating his words into action... Nichiren did not deny any of the charges. In fact, he insisted that even bearing arms was necessary in order to defend the Lotus Sutra.

Taken before Taira Yoritsuna, Nichiren announced : "In casting me aside, Japan throws down its pillar of support... all the nembutsu and Zen temples should be burned to the ground and their priests beheaded..."

Hiermee zijn we verwittigd : als Jikoji uitbrandt en ik mijn hoofd verlies, dan weten we waar zoeken...

Maar ook 'eigen volk' wordt niet gespaard :

Some of those who seemed to believe me have become doubters...Such hypocrites will burn in the deepest hell longer than the Amidists...

Het is niet met plezier dat ik dit allemaal aanhaal. Ik moet bekennen dat ik hierbij schaamte gevoel, een verdriet over hoe pijnlijk de Leer van de Boeddha misbruikt wordt. Maar anderzijds voel ik me verplicht - al is het tegen mijn zin - deze situatie te vermelden. Want hoe kan dergelijke taal nog 'boeddhistisch' genoemd worden ?

Om terug vrijere lucht te kunnen ademen, wil ik als contrast nu met heel enkele uitspraken van Shinran uitpakken. In zijn behandeling van de 19de en 20ste Geloften (KGSS vi), neemt Shinran alle boeddhistische leringen en stromingen op als 'geschikte middelen' die uiteindelijk toch zullen voeren naar de 18de Gelofte en Geboorte in het Reine Land.

Daarom moet gij het onderricht van andere Boeddha's [dan Amida] niet kleineren, noch de lieden die andere goede werken dan de nembutsu verrichten. Noch zoudt ge diegenen die de nembutsu-mensen minachten en belachelijk maken, moeten bekladden; ge zoudt veeleer voor ze mededogen en bezorgdheid moeten hebben. (Mattosho 2)

Ook Rennyō Shōnin, op heel wat plaatsen in zijn *Gobunshō* (Brieven):

Spreek geen kwaad van andere leringen en andere scholen. (II,3)

Het is een grote vergissing kwaad te spreken van andere scholen en andere leringen. De reden hiervoor werd lang geleden uiteengezet in de Drie Reine-Landsutra's. (III,10)

Men kan zich moeilijker een groter contrast voorstellen ten opzichte van de teksten uit het Westvlaams-Engels tijdschrift. Ik kan me overigens dergelijke uitspraken moeilijk situeren in een boeddhistische context. Noch de Vier Edele Waarheden noch de Vijf Moraliteiten noch de Zes Volkomenheden noch de Zeven Elementen ter Verlichting noch het Edele Achtvoudige Pad noch de Brahmavihāra noch zelfs het Lotus Sutra zelf kunnen tot zo'n literatuur aanleiding geven. Het is me duidelijk dat deze literatuur alleen kan ontspruiten uit een geest van verbittering, van diepe wrevel, van onvrede en onrust.

De Leer van de Boeddha, waartoe toch ook het Lotus-sutra behoort, is een lering van begrip en verdraagzaamheid, zowel naar binnen als naar buiten (*kṣānti*). Bijgevolg kan ik het blad *Hokkekai Messenger* absoluut niet als een expressievorm van Boeddhisme beschouwen.

Namu Amida Butsu.

JIKOJI-Nieuws

Düsseldorf 4-8 aug.

IASBS & IABC Conference

In aanwezigheid van Zenmon Kosho Ohtani en van talrijke andere waardigheidsbekleders (o.m. de ex-Director General Hosokawa, van Higashi Honganji) ging te Düsseldorf, in het EKO-Haus der japanischen Kultur de gecombineerde IASBS & IABC Conference door.

De deelnemers waren talrijker dan bij de vorige conferenties. Ze kwamen dan ook van zowat alle werelddelen (behalve Afrika) : Japan, Hawaii, Brazilië, Australië, Europa (nl. België, Duitsland, Groot-Brittannië, Nederland, Oostenrijk, Polen, Portugal, Zweden, Zwitserland). Ook de stemming was uitstekend.

Buiten de lezingen zelf, die later zullen gepubliceerd worden deels in *The Pure Land* deels in *Shin Buddhist*, ging de waardering naar de diverse culturele evenementen, zoals diapresentaties en muziek (boeddhistische muziek door de groep Embai o.l.v. W.Kodytek en Japanse klassieke muziek door Junko Ueda, zang en *satsuma-biwa*).

Zoals gebruikelijk als Monshu of Zenmon aanwezig zijn, was er mogelijkheid tot *kikyo-shiki*. Onder de 15 kandidaten waren er ook drie van onze Jikoji-getrouwen.

Het vijfdaagse samenzijn werd afgesloten door een door Zenmon-sama aangeboden party.

Over de locatie van de volgende Europese conferentie (in 1998) werd nog geen definitieve beslissing getroffen. Grootste kanshebber zou Oxford zijn.

Bezoekers

Tijdens de zomermaanden neemt het aantal geplande bezoeken van scholen en culturele verenigingen af; in de plaats daarvan komen dan individuele of gegroepeerde vacantiengangers.

Bij deze laatste categorie was het hoofdzakelijk de *IABC Friendship Tour* uit Japan, onder leiding van Rev. Shimada, die op vrijdag 2 augustus Jikoji in beslag nam. Het was uiteraard een vrolijke inbeslagneming, begonnen met een eredienst en de 'dharma-talk', gevolgd door de gebruikelijke koffie en het informele kennismaken en afgesloten met een lunch in een prestigieuze gele-

genheid. Afscheid met klinkende *sayonara's*.

Op 19 juli kwam een priesteres (of moeten we zeggen een 'vrouwelijke priester' ?) van een Higashi Honganji tempel, helemaal uit het noorden van Japan (Aomori-ken) een bezoek brengen. Het gesprek liep hoofdzakelijk over het verschil in problemen van communicatie van de Leer tussen Japan en Europa, hoofdzakelijk over de methode een 'moeilijk' punt als *hongan-riki* (de Gelofte-Kracht) uiteen te zetten. Bijzonder interessant.

Enkele dagen later waren we afgesproken met Jan van Bragt, onze *Vlaamse man* in het 'Nanzan Institute' te Nagoya (Japan), nu met emeritaat. Een weerzien van oude vrienden !

De Jikoji-lezingen '96-'97

Zoals voorzien in het vorige nummer, zullen van september 1996 tot mei 1997 's vrijdags weer lezingencyclusen plaatshebben in Jikoji.

Zie hier de materie :

enerzijds *Het Reine-Landboeddhisme : de Weg van het Vertrouwen*, een cyclus van 15 lezingen gespreid van 27.09.96 tot en met 16.05.97. Hierin zal ingegaan

worden op de historiek, de evolutie vanaf het zg. Amida-Boeddhisme, via de sutra's en de patriarchen, tot en met de climax van de Jodo-Shinshu.

Anderzijds krijgen we het 2de deel van de cyclus *Tannisho*, ingezet vorig jaar, maar uiteraard niet afgewerkt. In dit tweede deel behandelt Yuienbo niet meer zozeer de sleutelpunten van de Leer zoals hij die gehoord heeft van Shinran Shonin, maar wél de *menschliche allzumenschliche* afwijkingen die hij in zijn tijd heeft moeten vaststellen en die nog lange generaties na hem zijn blijven opduiken. Voor deze cyclus is wel wat vertrouwde met de Jodo-Shinshu aan te bevelen, maar het is geen noodzaak het eerste deel ervan gevolgd te hebben.

Een info-folder over deze Jikoji-lezingen is in opmaak en zal binnen enkele weken aan belangstellenden toegezonden worden.

Ook elders zal het Jikoji-team lezingen houden. Zo zijn er o.a. weer cyclussen over Boeddhisme voorzien bij de Antwerpse en Brabantse Volkshogescholen (voor details raadplege men die instellingen). Bovendien wordt er volgend seizoen druk deelgenomen aan panels en symposia.

Jammer dat er naast de 'betrouwbare' boeddhistische organisaties zoveel over 'Boeddhisme' gebabbel wordt door sommige absoluut onbevoegde sprekers (vaak vanuit een New Age mentaliteit). Vooral het Tibetaans Boeddhisme is van dergelijke charlatans het slachtoffer.

500 jaar Rennyō Shōnin

In 1999 zal het 500 jaar geleden zijn dat Rennyō Shōnin, de 8ste Hoofdabt van Honganji, bijgenaamd de "Tweede Stichter", overleed.

Nu reeds is men deze herdenking aan het voorbereiden en het ziet ernaar uit dat het groots zal zijn. Ettelijke publicaties van en over Rennyō zijn al verschenen. Zo onder meer een CD met lezing van sommige van zijn brieven (*Gobunsho*). Ook internationaal wil men hierbij betrokken zijn. In deze zin is een meertalige publicatie van essays voorzien, de *Rennyō Shōnin Reader*, met drie bijdragen in het Engels, één in het Frans, één in het Portugees en één in het ... Nederlands.

Met borstel en dweil (vervolg)

Op zondag 15 september organiseert Yuho Bruno weer een tempel-herfst-schoonmaakdag. Vanzelfsprekend rekent hij hiervoor op een gepast aantal vrijwilligers plus werkende stofzuigers.

Zoals gebruikelijk wordt de beurt afgesloten met een gezamenlijke *pot-luck* lunch en een korte erediens.

Wie graag buitenshuis aan schoonmaak wil doen contacteer Bruno.

De Simpele Weg

Onze *publishing branch* heeft weer nieuw werk op 't getouw staan, o.m. een 'Glossarium' waaraan R. Franck momenteel aan het werken is. Ook heruitgaven hangen in de lucht. Maar 't zal allemaal voor 1997 zijn.

Detail uit bovendeel van Amida Sutra Mandala :
Amida tronend in het Reine Land.

ROOSTER DER BIJEENKOMSTEN
Herfst 1996

Di 03.09 19.30 Amida-kyo
Di 10.09 19.30 Sambutsuge
Di 17.09 19.30 Juseige
Za 21.09 14.30 O-Higan - Herfstviering - Shoshinge
Di 24.09 19.30 Junirai
Vr 27.09 20.00 Begin Cursus Reine-Landboeddisme

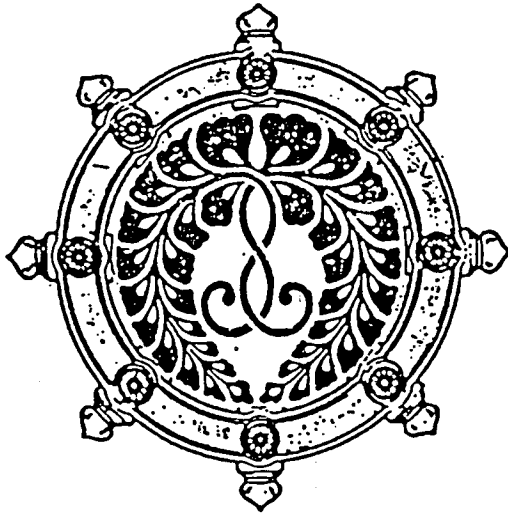
Di 01.10 19.30 Amida-kyo
Di 09.10 19.30 Sambutsu-ge
Vr 11.10 20.00 Cursus Reine-Landboeddisme
Di 15.10 19.30 Juseige
Vr 18.10 20.00 Begin Cursus Tannisho II
Di 22.10 19.30 Junirai
Vr 25.10 20.00 Cursus Reine-Landboeddisme
Di 29.10 19.30 Amida-kyo

Di 05.11 19.30 Sambutsu-ge
Vr 08.11 20.00 Cursus Tannisho II
Di 12.11 19.30 Juseige
Vr 15.11 20.00 Cursus Reine-Landboeddisme
Di 19.11 19.30 Junirai
Vr 22.11 20.00 Cursus Tannisho II
Zo 24.11 10.30 Memoriaal L.Lammens
Di 26.11 19.30 Amida-kyo
Vr 29.11 20.00 Cursus Reine-Landboeddisme

Di 03.12 19.30 Sambutsu-ge
Vr 06.12 20.00 Cursus Tannisho II
Zo 08.12 10.30 Jodo-E¹ - Shoshinge

---

¹ 'Feest van het Reine Land' : gedenkt de Verlichting van Gautama Buddha.

J I K O J I

Tempel van het Licht van Mededogen

CENTRUM VOOR SHIN-BOEDDHISME v.z.w.
Pretoriastraat 68
2600 Antwerpen-Berchem

Tel. (Sh.A.Peel)	03/218.73.63
Fax	03/281.63.33
Tel. (Y.Br.Van Parijs)	03/281.56.58

Verantwoordelijk uitgever : Sh.A.Peel, Leemputstr. 10, 2600 Antwerpen-Berchem

Overname toegelaten mits bronvermelding en bewijsexemplaar

Drukkerij De Cliché - 2600 Berchem